

Waar kleine banken groot in zijn¹

Leen Van den Neste
CEO, vdk bank

ABSTRACT

Banking thrives in a calm and stable environment. After the global financial crisis of 2008, however, governmental authorities undertook a range of necessary measures that had an enormous impact on the funding and the reporting requirements imposed on financial institutions, systemic and specialized institutions alike. The ongoing COVID-19 crisis has further deepened the negative effects of the low interest rate environment, and forces all banks to think broadly, continue to digitalise their businesses, and seek for more alternative income. Smaller banks face the same challenges as their systemic counterparts but continue to believe in their strength to work close to their customers and find tailor-made solutions for their demands.

Bankieren valt moeilijk te rijmen met onzekerheid. De diepte en lengte van de COVID-19 crisis in de hele wereld, en dus ook in de financiële sector is zeer onvoorspelbaar. Dit waar bankieren idealiter een saaie, kalme zee vaart.

Na de financiële crisis van 2008 zijn de regelgever en de toezichthouder terecht streng opgetreden, zijn diverse maatregelen genomen om de sector te versterken en werden de rapporteringen geïntensifieerd. Het heeft ertoe geleid dat de financiële sector met een stevig eigen vermogen de gevolgen van deze crisis kan opvangen, de verschillende risico's ingedekt heeft en, waar het kan, in staat is de klant te ondersteunen.

1. De uitdagingen in de vastgoedmarkt

In de eerste plaats is er het kredietrisico. De *default rates* in de kredieten zijn vandaag moeilijk te voorspellen en worden verborgen door de verschillende moratoria die door de

---

¹ Bijdrage van Leen Van den Neste, CEO vdk bank, aan het panelgesprek van het Financial Forum: "COVID-19: welke gevolgen voor de financiële sector en de financiële stabiliteit?"

overheid werden opgelegd. Trouw aan het DNA van vdk bank, nemen onze commerciële medewerkers nauw contact met onze klanten en proberen zij samen met de klant na te gaan hoe eventuele verliezen het best kunnen opgevangen worden. De nodige voorzieningen werden aangelegd.

In het algemeen kan worden vastgesteld dat de volledige financiële sector een grote weerbaarheid heeft getoond in het omschakelen naar aanleiding van de verschillende maatregelen bij het uitbreken van de COVID-19 crisis. Zeer snel werd overal ingezet op thuiswerken, werden de kantoren gesloten maar werd op afstand contact genomen met de klanten en werd ook IT-matig alles voorzien van op afstand. In een sector die zeer digitaal is, met belangrijke risico's zoals onder meer het gevaar van *phishing*, en de vele noodzakelijke rapporteringen is dit een grote verwezenlijking. De verschillende nieuwe aanpassingen rond de moratoria en de waarborgregelingen voor nieuwe kredieten werden dankzij een zeer snelle inzet van middelen en personeel op bijzonder korte termijn uitgerold.

Ondanks de COVID-19 crisis is de vastgoedmarkt bijzonder dynamisch gebleken, met veel activiteit en stijgende prijzen. Wanneer in de markt weinig alternatieven bestaan, mede door het volatiele beursklimaat, blijkt dat de vastgoedmarkt een aantrekkelijke mogelijkheid blijft. De verschillende risico's die dit mogelijks meebrengt moeten uiteraard goed worden opgevolgd. De prudentiële maatregelen (zogenaamde *speed limits*) opgelegd door de toezichthouder met strakkere rapportageverplichtingen kunnen dan ook logisch genoemd worden. Voor een bank als vdk bank, gericht op de retailmarkt, hebben deze nieuwe maatregelen tot weinig wijzigingen aanleiding gegeven, aangezien deze reeds volledig in lijn lagen met de geldende acceptatiecriteria binnen de bank. Uit de cijfers van de aanvragen tot betalingsuitstel binnen vdk bank is ook gebleken dat deze strenge acceptatiepolitiek tot een lager risico heeft geleid.

2. Duurzaamheid en het vermijden van 'green washing'

Als duurzame bank is vdk bank verheugd dat ook de regulator de focus legt op het transitierisico en het belang van de klimaatverandering. De eerste stappen richting een groene Europese *taxonomy* werden inmiddels gezet. Het zou echter goed zijn ook een negatieve 'bruine' *taxonomy* te hanteren, en dus te definiëren waar er beter niet meer in geïnvesteerd zou worden.

Historische 'bruine' portefeuilles, met name op vlak van klimaat minder goed werkende bedrijven waar vroeger krediet aan verstrekt werd, moeten afgebouwd worden. De kleine en middelgrote banken kunnen hier een belangrijke positieve rol in spelen; kleinere banken hebben meestal een minder grote historische kredietportefeuille waardoor zij in grotere mate en sneller kunnen inzetten op groene investeringen.

Zowel via de herbeleggingen, via de ondernemingskredieten als via de retailproducten (zoals beleggingsfondsen) houdt vdk bank rekening met strenge ESG-criteria. Bovendien is

vdK bank gestart met het formuleren van een *'science-based target'* om de broeikasgasuitstoot in lijn te brengen met het klimaatakkoord van Parijs. Het betreft niet alleen de eigen werking (kantoren en energieverbruik bijvoorbeeld) maar ook de effecten van de bancaire werking, die natuurlijk oneindig veel groter zijn dan de eigen uitstoot.

Tot slot hanteert vdk bank zowel voor retail- als corporate klanten een korting op tarieven voor duurzaam bouwen. Hetzelfde doen we voor bedrijven die investeren in de groene economie. Ook de regelgever zou hier een belangrijke rol kunnen spelen door lagere wegingen te hanteren voor dergelijke kredieten, zodat we allemaal samen: de sector, de regulator, en de volledige maatschappij voor een daadwerkelijke vergroening en dus beperking van de klimaatrisico's kunnen zorgen.

3. De aanhoudende druk van de lage rente

Het jaarverslag van de NBB van 2019 plaatste de rendabiliteit van de grootbanken over de voorbije vijf jaar ten opzichte van de rendabiliteit van de niet-grootbanken. Er zijn meerdere redenen waarom er een verschil in rendabiliteit tegenover het eigen vermogen is. In de eerste plaats ligt de noemer in die breuk voor de groep van niet-grootbanken hoger dan bij de grootbanken. Dat heeft onder andere te maken met het feit dat de meestal beursgenoteerde grootbanken met een zo laag mogelijke *leverage* werken, onder meer in functie van de Return on Equity (ROE). De groep van de niet-grootbanken heeft een ander aandeelhouderschap, met andere eisen inzake ROE, meer gericht op de lange termijn. Dat biedt een zeker comfort en grote stabiliteit, zoals ook gebleken is tijdens de financiële crisis van 2008 waar de overheid vooral is moeten tussenkomen in de redding van de grootbanken. De ROE is m.a.w. even goed een risico-indicator als een rendabiliteitsratio.

De grootbanken hebben ook andere en meer diverse business lines, en halen bijvoorbeeld ook rendementen uit buitenlandse activiteiten. Als we enkel de rendabiliteit van het Belgische retailsegment zouden vergelijken, zou dit wellicht een ander beeld geven en dat heeft natuurlijk heel veel te maken met een aantal beslissingen die in België door de regelgever genomen werden. Zo kiest men er voor de 11 basispunten rendement aan het gereguleerd sparen op te leggen én heeft men de bankentaks enkel en alleen op het 'veilige' spaargeld gelegd, waardoor spaargeld vandaag een heel onrendabel product is. Door de monetaire politiek van de ECB, die uiteraard goede redenen hebben om die politiek te voeren, dalen ook de rendementen uit kredieten en beleggingen. Met andere woorden het rendement van het zuivere retailbankieren staat al een tijdje onder druk, mede door een aantal overheidsbeslissingen.

De economische crisis die momenteel door ons land en door Europa aan het razen is, zal in eerste instantie impact hebben op de bedrijven en dus de corporate kredieten. De niet-grootbanken hebben traditioneel minder corporate kredieten, waardoor de impact van de verliezen minder groot zal zijn en de rendementen van de kleine en middelgrote spelers minder onder druk zal staan.

Banken krijgen de laatste jaren ook meer en meer taken opgelegd door de overheid, bijvoorbeeld in het kader van de strijd tegen AML of het innen van bepaalde belastingen, zoals de verschillende vormen van vermogensbelastingen die de voorbije jaren werden uitgevaardigd. Dergelijke 'overheidstaken' hebben veelal een niet onbelangrijke IT impact en vragen bijkomend personeel om deze taken op te volgen. Een kleine wijziging in de parameters voor rapporteringen kan eveneens een grote IT impact hebben (zoals bijvoorbeeld een aanpassing aan de *definition of default*). Enige stabiliteit in de regelgeving zou de sector de mogelijkheid geven zich meer te kunnen focussen op een verbetering van de dienstverlening voor de klant.

4. De noodzakelijke combinatie van *clicks and bricks*

Elke bank heeft de laatste jaren bijkomend eigen grote en belangrijke investeringen gedaan inzake digitale evolutie, elk op haar manier. De dienstverlening aan particulieren zal bij de niet-grootbanken altijd meer persoonlijk blijven; een goed gesprek over uw financiën, kan nooit vervangen worden door de clicks op uw smartphone. *Know your customer* (KYC) kan je het best realiseren door met de klant te praten, door de klant te kennen en met de klant op zoek te gaan naar de best mogelijke oplossing voor zijn vraag of zijn probleem. Die zachte vorm van informatieverzameling valt moeilijk te digitaliseren, maar wordt door spelers als vdk bank die dicht bij hun klanten staan snel opgepikt, en vindt dankzij de korte rapporteringslijnen ook snel de weg naar de beslissingsnemer. Uit diverse marktstudies is gebleken dat onze klanten de bereikbaarheid van de bank het meest appreciëren.

Een interessante studie uit de Verenigde Staten, gebaseerd op een zeer uitgebreide dataset komt tot de conclusie dat er een zeer interessante omgekeerde verhouding bestaat tussen de grootte van de bank en het relatieve aantal leningen aan KMO's toegestaan door de bank².

De samenleving is zonder enige twijfel gebaat met een divers bankenlandschap. De klant kan zo blijven kiezen tussen duidelijk verscheiden banken, elk met een eigen DNA, een eigen karakter en een eigen strategie. Een té beperkt aantal banken leidt tot een oligopolie met onvermijdelijk nefaste gevolgen voor de klant: een verenging van het aanbod en van de dienstverlening, ongezonde marktopdeling en een gevaar voor op elkaar afgestemde gedragingen van de overblijvende marktspelers.

---

² Achraf Mkhiaiber, Richard A. Werner, "The relationship between bank size and the propensity to lend to small firms: New empirical evidence from a large sample", *Journal of International Money and Finance* 110 (2021) 102281.